

EPISTEMOLOGIJA IN IDEOLOGIJA NA OBROBJU: SLOVENSKI MEDIJI V ITALIJI O TOPORIŠČU IN NJEGOVEM DELU

Matejka Grgič

Slovenski raziskovalni inštitut, Slori, Trst

UDK 323.15(450.36=163.6):929Toporišič J.

Prispevek obravnava tematizacijo jezika in jezikoslovcev v slovenskih medijih v Italiji. Z analizo medijskega diskurza ali diskurzov, ki so se ustvarjali predvsem okrog Jožeta Toporišiča in njegovega opusa, bom skušala predstaviti najznačilnejše epistemološke in ideološke okvire. Medijska obravnava strokovne teme je pomembno epistemološko in ideološko vozlišče. Skozi medije prihajajo te vsebine do širšega kroga bralcev, s tem pa mediji pogojujejo percepcije in reprezentacije pojmov in pojavov – v našem primeru jezika in jezikoslovja.

epistemologija, ideologija, mediji, analiza diskurza, Slovenci v Italiji

The paper discusses the representation of language, linguistics and linguists in Slovene newspapers published in Italy. The aim of the paper is to show the different epistemological and ideological frames used by journalists and other authors. Media representation of academic topics has always been an important epistemological and ideological meeting point. Academic content reaches a wider audience primarily through various media discourses and, in this sense, newspapers and other media can deeply influence the common perception and representation of different concepts, including of language and linguistics.

epistemology, ideology, media, discourse analysis, Slovenes in Italy

Slovenski mediji v Italiji so namenjali in namenjajo jeziku pomemben segment svojega poročanja, v tem okviru pa lahko razločimo nekatere sheme in paradigme, znotraj katerih se tematizirajo jezikovni pojavi in pojmovanja jezika.

V prispevku obravnavam medije, ki izhajajo v jezikovno izpostavljenem prostoru. Največ primerov obravnave jezika in z njim povezanih vprašanj – predvsem jezikovne politike, položaja slovenskega jezika v Italiji in odnosa govorcev do (svojega) jezika – zasledimo v *Primorskem dnevniku*. Med tiskanimi mediji imata posebno vlogo še tednika *Novi glas* in *Novi Matajur*. Poleg teritorialne razsežnosti omenjenih medijev je z vidika analize diskurzov o jeziku ključnega pomena še dejstvo, da se v vseh treh časopisih pojavljajo različni tvorci besedil: to so poklicni novinarji, številni zunanji sodelavci, bralci (zlasti kot avtorji pisem uredništvu), strokovnjaki (avtorji jezikovnih koticov, pisem uredništvu in mnenj), kolumnisti, gostje (kot sogovorniki v intervjujih).

Analiza diskurzov o jeziku v vseh treh medijih nam torej potencialno omogoča celovit in precej verodostojen vpogled v percepcijo slovenskega jezika in drugih

jezikov, ki se je razvila med govorce slovenskega jezika v Italiji. V nadaljevanju predstavljam izsledke vzorčne analize, ki sem jo opravila na podlagi objav v *Primorskem dnevniku* (od leta 1991 dalje), *Novem glasu* (od leta 1996 dalje, ko je tednik začel izhajati) in *Novem Matajurju* (od leta 1991 dalje). Analiza ne upošteva vsega razpoložljivega gradiva, ampak se omejuje na obravnavo izbranega vzorca številok oz. besedil; ta omejitev se je izkazala za potrebno zaradi količine gradiva, pa tudi zaradi težav z iskanjem po virih, ki niso dosegljivi v digitalni oz. digitalizirani obliki. V sklopu raziskave je bilo skupaj pregledanih 250 številok vseh treh medijev, med temi največ (150) številok *Primorskega dnevnika*, ki so izšle v različnih časovnih razdobjih.

Kritična analiza diskurza

Pri analizi izbranega gradiva sem uporabila metodologijo kritične analize diskurza. Osnovna podmena tovrstne analize diskurza je, da se v diskurzivnih praksah ne samo odražajo, ampak tudi oblikujejo ideološko pogojeni odnosi.

Od zadnjih desetletij 20. stoletja dalje se diskurz neposredno povezuje z ideologijo.¹ To je morda najjasneje opredelil Teun A. van Dijk, ki je tej temi posvetil skoraj ves svoj opus. Dokazal je, da se ideologije generirajo skozi družbene prakse in da jih pripadniki določene družbene skupine sprejemajo, potrjujejo in spreminjajo skozi diskurz, ki ga oblikujejo. Čeprav jezik in diskurz sama po sebi nista ideološko zaznamovana, lahko sistematična analiza tovrstnih praks evidentira tiste strukture in funkcije, iz katerih izhajajo ideološka jedra (Dijk 2006). Van Dijk nadalje izpostavlja, da se apriorne in aksiomske prvine, ki so značilne za ideologijo, prav skozi iteracijo v diskurzu pretvorijo v »samoumevna splošna prepričanja«. ² Kritična analiza diskurza je izrazito interdisciplinaren pristop k raziskovanju diskurza, ki skuša ugotoviti, na kakšne načine se družbeni in politični mehanizmi moči in dominacije izražajo v tekstih – s tem se je začel prvi sistematično ukvarjati Norman Fairclough.³

Diskurz o jeziku srečujemo ne samo v medijih, ampak tudi v strokovnih in znanstvenih delih o jeziku, celo v samih definicijah jezika, ki niso nevtralne, ampak diskurzivno pogojene in zaradi tega vsaj do neke mere neizbežno ideološke (Grgič 2016).

Položaj slovenskega jezika v Italiji in pojavi jezikovnega stikanja

O položaju slovenskega jezika v Italiji, kjer živi avtohtona slovenska manjšina, je razpoložljivega sorazmerno veliko bibliografskega gradiva.⁴ V znanstvenih raziskavah

1 Po vsej verjetnosti sta tej temi kot prva izrecno posvetila svoje delo Robert Hodge in Gunther Kress; veliko sta se sicer ukvarjala tudi s socialno semiotiko kot vedo, ki naj raziskuje ustvarjanje pomena in pomenov skozi družbene in kulturne prakse.

2 Večina van Dijkovih del – monografij, člankov, prispevkov – je dostopna na avtorjevi spletni strani www.discourses.org.

3 Faircloughovo delo *Language and Power* (prva izdaja iz leta 1989) je dejansko začetek znanstveno utemeljene in strokovno dosledne kritične analize diskurza.

4 Največ gradiva je doslej izdal Slovenski raziskovalni inštitut, ki se izrecno ukvarja s temi vprašanji. Različni raziskovalci so posamezne teme, povezane s položajem Slovencev v Italiji, predstavili v okviru mednarodnih konferenc ICML. Za splošen pregled prim. Carli, Sussi, Kaučič Baša, 2002.

in strokovnih delih sta bila doslej tematizirana predvsem dva sklopa vprašanj: položaj slovenskega jezika v javnosti in v odnosu do javnih uprav ter odnos govorcev in odločevalcev do slovenskega jezika.⁵

Bistveno manj prostora je bilo doslej namenjenega jezikoslovni analizi pojavov. Na tem področju razpolagamo z nekaterimi poljudnostrokovnimi deli, pogrešamo pa temeljite znanstvene obravnave, ki bi tudi s sodobnimi jezikovnimi tehnologijami osvetlile specifične jezikovne rabe, praks in veščin med govorcami slovenskega jezika v Italiji. Na podlagi empiričnih in še povsem neobdelanih podatkov, ki sem jih zbrala med delom z različnimi ciljnim skupinami govorcev slovenskega jezika, lahko na tej točki postavim nekaj domnev,⁶ ki so potrebne za nadaljnje ustrezno razumevanje tematizacije jezika, jezikoslovja in Toporišičevega dela oz. njegove figure v medijih.

Prvič. Na območju naselitve slovenske manjšine v Italiji opažamo med govorcami slovenskega jezika splošno razširjene pojave, ki izhajajo iz jezikovnega stikanja in ki so zanj značilni. Ti pojavi kažejo na pretežno enosmerni vpliv italijanskega na slovenski jezik, ki je očitno na domnevno vseh jezikovnih ravninah in pri vseh zvrsteh jezika.

Drugič. Jezikovne veščine in splošna sposobnost sporazumevanja v slovenskem jeziku se med govorcami na obeh straneh meje razlikujejo;⁷ prav tako se med govorcami slovenskega jezika v Italiji razlikuje stopnja razvoja jezikovnih veščin in sporazumevalnih spretnosti v slovenskem (tudi nestandardnem) jeziku in v italijanskem jeziku, pri čemer je opaziti odstopanja, ki jih ne moremo pripisati zgolj diglosiji ali jih utemeljiti izključno s »klasičnimi«⁸ sociolingvističnimi dejavniki.

Tretjič. Med govorcami slovenskega jezika v Italiji prihaja do zanimivih pojavov pri samooceni znanja oz. razvoja veščin in sporazumevalnih spretnosti (Pertot 2014), pri percepciji slovenskega jezikovnega kontinuuma in njegovega standarda (Aikhenvald 2002).

Vsi ti pojavi, ki sem jih tu sicer nanizala le kot nepreverjene hipoteze, se tesno prepletajo s pojavljanjem ideoloških jeder, ki izhajajo iz simbolične identifikacijske funkcije jezika (Grgič 2016).

Analiza gradiva

Analiza je skušala odgovoriti predvsem na vprašanja:

1. ali se je medijski diskurz o jeziku in jezikoslovju spremenil in kako;
2. ali je mogoče zaslediti prepoznavne znanstvene paradigme oz. epistemologije in slediti njihovem razvoju;
3. ali je mogoče zaslediti prepoznavna ideološka jedra, ki se pojavljajo v medijskem diskurzu, in slediti njihovem razvoju.

⁵ Prim. Vidau 2015; Pertot, Kosic 2014.

⁶ Hipoteze navajam tu v strnjeni obliki. Obenem ponovno opozarjam, da te domneve doslej še niso bile predmet izčrpnih znanstvenih raziskav, ki bi jih potrdile ali ovrgle.

⁷ Ta hipoteza se distancira od raziskave o funkcionalni pismenosti med to populacijo (prim. Mezgec 2012).

⁸ Izčrpen pregled sociolingvističnih dejavnikov, ki vplivajo na rabo slovenskega jezika v Italiji, ponuja M. Kaučič Baša (1997). Na nekatere nove vidike opozarja S. Brezigar (2002).

1. Medijski diskurz o jeziku in jezikoslovju skozi čas (1991–2016)

Analiza ni potrdila izhodiščne hipoteze, da se je medijski diskurz v obravnavanem časovnem razdobju (bistveno) spremenil, kar bi sicer lahko pričakovali zaradi spremenjenih družbenih in političnih okoliščin, nove generacije piscev medijskih besedil in nazadnje tudi sprememb v stroki (v smislu razvoja metodoloških in epistemoloških paradigem). Nasprotno, analiza je pokazala, da je medijski diskurz ohranil neko kontinuiteto.

Obenem je medijski diskurz o jeziku vseskozi ambivalenten. Tako na primer po eni strani zagovarja lokalno specifiko in jo »brani« pred standardizacijo, ki naj bi bila preveč fokusirana na »jezik osrednje Slovenije«; po drugi strani pa svari pred »kvarnimi vplivi italijanščine«.⁹

»Mogoče je [v Ljubljani] moteče dejstvo, da 'zamejci' radi poslovenimo italijanske besede in imamo v sebi zakoreninjene kalke iz italijanščine. Kljub temu pa je naš pogovorni jezik dosti bližji Toporišičevemu kot anglo-nemško-slovenščina tipičnega Slovenca iz Slovenije.« (*Primorski dnevnik*, 5. 10. 2012)

Z vidika teorije in analize diskurzov bi lahko rekli, da se vseskozi pojavljata dva glasova, ki se ob različnih vprašanjih prepletata, pri čemer avtorji to prepletanje redko izpostavijo kot zavestno diskurzivno izbiro oz. se od njega oddaljijo. Zaradi tega delujejo ta ambivalentna stališča prej kot kazalnik neke nejasne strokovne usmeritve oz. pomanjkanja neke zavestne jezikovne politike medija kot pa polifonično konstruiran diskurz o jeziku.

Ena od teh dihotomij ali binomov je odnos med »centrom (središčem)« in »periferijo (obrobjem)«. Avtorji novinarskih in drugih besedil zagovarjajo – tudi v istem besedilu in brez dodatnih pojasnil oz. utemeljitev – skrajno konvergenten normativni pristop, katerega cilj je poenotenje standarda po enovitem vzorcu, hkrati pa tudi skrajno divergenten antropološki pristop, katerega cilj naj bi bilo ustrezno ovrednotenje krajevnih specifik.¹⁰

Drugo dihotomijo predstavlja binom narečje – (knjižni) jezik. V pregledanih besedilih je narečje pogosto tematizirano kot idiom, ki je hkrati nosilec pozitivnih in negativnih konotacij. Po eni strani je namreč tista zvrst, ki predstavlja pozitivno vez s preteklostjo, avtentičnostjo in narodno identiteto; po drugi strani pa gre za »nižji«, nekultiviran in omejen idiom. Pri obravnavi binoma jezik – narečje prihaja ne nazadnje do terminoloških razlik: nekatera narečja se obravnavajo kot del slovenskega jezikovnega kontinuuma tudi z doslednimi terminološkimi izbirami (»briško narečje«, »slovenska narečja naših dolin«, »kraška narečja« itn.). V zvezi z rezijanskim narečjem pa se pogosteje uporablja enobesedni termin (npr. »rezijanščina«). Izbira tega strokovnega izraza, ki sicer nikakor ni sporna, vendarle nakazuje na neko tematizacijo idioma ne glede na njegovo umeščenost v slovenski jezikovni kontinuum.

⁹ Izrazi, ki jih v članku zapisujem med narekovaji, so dobesedni navedki iz analiziranih besedil, razen če je naveden drug vir.

¹⁰ Specifike, ki sem jih na kratko predstavila v prejšnjem razdelku, se na splošno ne obravnavajo sistematično oz. opredeljujejo v skladu s kakimi jezikoslovnimi merili, metodami in načeli. Teksti, v katerih se podajajo strokovni in znanstveni okviri, pa čeprav prilagojeni medijskemu prostoru, so redki.

2. Prepoznavne znanstvene paradigme in epistemologije

Med znanstvenimi in epistemološkimi paradigmami je prav gotovo dominantna kombinacija strukturalistične epistemologije in normativističnega pristopa. Kot protitež in v delni kontrapoziciji se pojavljajo še elementi, ki jih avtorji povzemajo iz različnih jezikoslovnih ved, predvsem iz dialektologije, sociolingvistike in psiholingvistike. Nekoliko presenetljivo je dejstvo, da ti mediji redkeje obravnavajo teme, ki sodijo v okvir antropološke lingvistike, prevodoslovja in didaktike jezika. Našla sem samo dve besedili (obe iz *Primorskega dnevnika*), ki sta obravnavali generativno oz. tvorbeno-pretvorbno slovnico in korpusni pristop v leksikologiji.

Med jezikovnimi viri so daleč najpogosteje citirana dela oz. priročniki, pri katerih je sodeloval Jože Toporišič. Nekoliko manj pogoste so pojavitve dogodkov (kongresov, simpozijev, konferenc, javnih predavanj in predstavitev), ki jih je Jože Toporišič organiziral ali soorganiziral. V analiziranem gradivu se ime Jože Toporišič (tudi samo Toporišič) pojavi 79-krat. Imena drugih slovenskih in tujih jezikoslovcev ne dosežejo niti 50 pojavitev.

Jezik je v poljudnostrokovnih besedilih obravnavan izrazito normativno. Kot relevantna referenca se navajajo predvsem starejši viri. Celo SSKJ in SP 2001 sta včasih navedena le kot primer pomanjkljivega, ne dovolj jasnega in doslednega normiranja jezika. Med poročili o predstavitev knjig, simpozijih, predavanjih in raznovrstnih srečanjih se pogosteje pojavljajo iztočnice, povzete iz sociolingvistike, predvsem v smislu preučevanja pravnega položaja manjšinskega jezika oz. manjšinskih jezikov. Bistveno manj prostora je odmerjenega tistim usmeritvam, ki se ukvarjajo s posameznimi pojavi na območju npr. medjezikovnega stikanja ali z jezikovnimi politikami.

Na drugem mestu po številu pojavitev in po odmerjenem prostoru je dialektologija, včasih v povezavi z etnologijo (in etnolingvistiko). Tudi v tem primeru gre predvsem za teme, ki zadevajo slovenska narečja v Italiji ali v obmejnem pasu. Šele na tretjem mestu je psiholingvistika, pri čemer mislim na tiste smeri te vede, ki se ukvarjajo z razvojem kognitivnih sposobnosti in jezikovnih veščin pri otrocih, z zgodnjo dvo- in večjezičnostjo, s šolanjem otrok iz t. i. »mešanih družin«¹¹ v šolah s slovenskim učnim jezikom itn.

Tema (učnega) jezika oz. jezika v šoli se pogosto pojavlja v kombinacijah s prej naštetimi področji, vedami oz. temami, zato bi jo težko obravnavali kot samostojen sklop. »Šola« se namreč ne obravnava le kot tema s področja didaktike, pedagogike in psihologije, ampak predvsem kot nacionalno vprašanje – tudi v povezavi z jezikom. Omenjeni pojmovni sklop se le redko dejansko fokusira na didaktiko jezika, metodologije usvajanja, učenja in poučevanja jezika ali na merjenje znanja jezika oz. stopnje razvoja jezikovnih veščin. Najpogosteje se v povezavi s šolo omenjajo pravni okviri, pravilniki in upravni vidiki (natečaji – tj. nacionalni razpisi delovnih mest za

¹¹ Izraz »mešana družina« je dobesedni navedek, povzet iz analiziranih besedil. S tem pojmom je mišljena ne katerakoli družina, pri kateri sta starša različne narodnosti, ampak izključno družina, v kateri je en starš Slovenec, drugi pa Italijan. Polarizacija in definicija nista (več) ustrezni (Bonfiglio 2010).

učitelje in profesorje na šolah s slovenskim učnim jezikom –, delovanje pristojnih organov, zakonodaja).

3. Ideološka jedra

Ideološka jedra v smislu smiselno koncentriranih in homogeno oblikovanih vsebinskih sklopov (Petrović 2006) se pojavljajo v vseh analiziranih besedilih. Sintetizacija ideoloških jeder je pravzaprav rezultat prizadevanj raziskovalcev – govorniki (pogosto tudi strokovnjaki) ne poznajo razmejitev med ideološkimi jedri in prehajajo iz enega jedra v drugo oz. jih med sabo kombinirajo (Grgič 2016).

V ideoloških jedrih se posamezni pojmi pogosto polarizirajo v nasprotjih, kjer en pol predstavlja pozitivne (višje) vrednote, drugi pa negativne (nižje) vrednote. Izoblikovanje ideoloških jeder sega torej na področje morale in etike onkraj razumevanja jezikovnih ali drugih pojavov in praks. Končni cilj ideologije ni razlaga pojavov, ampak njihovo vrednotenje ter vzpostavljanje odnosov moči, dominacije in izključevanja, tudi s stigmatizacijo in kaznovanjem.

Obraunavani mediji kažejo na homogen, čeprav včasih ambivalenten diskurz o jeziku. Ideološka jedra se generirajo tudi zato, ker dihotomije niso ustrezno pojasnjene, izpostavljene ali utemeljene. Ambivalentni odnos do narečij je lep primer tega; sam po sebi sicer ni sporen, sporno pa je dejstvo, da pomanjkanje vsakršne utemeljitve, reference ali pojasnila ustvarja epistemološki vakuum, kjer je dovolj prostora za ideološka jedra. Teh ne generira strokovna razlaga, ampak prav njeno pomanjkanje in to, kar ga nadomesti – etično in moralno vrednotenje ter prakse, ki iz njega izhajajo: sprejemanje in izključevanje, poveličevanje in obsojanje, proslavljanje in diskreditiranje. V tem ideološkem diskurzu se znajdejo tudi jezikoslovci, ki jih navajajo avtorji medijskih besedil. Njihovo delo je predstavljeno predvsem v pozitivni luči, ko je skladno s cilji ohranjanja lepega, čistega jezika in temu ustrezne nacionalne identitete.

Izstopajo nekatera izrazita ideološka jedra, ki jih tu navajam, sledeč kriteriju pogostosti pojavitev:

- preteklost; nekoč – danes: to ideološko jedro predstavlja stanje jezika v preteklosti kot optimalno, trenutno stanje jezika pa kot degradirano, problematično, nevarno; s tem ideološkim jedrom je povezana tudi tematizacija »ohranjanja« jezika, ki je v analiziranih besedilih zelo pogosta;
- čistost, lepota jezika: v povezavi s prejšnjim ideološkim jedrom se razvije diskurz o »pretekli lepoti jezika«, ki je pogosto sinonim za čistost v smislu odsotnosti vsakršnih elementov in pojavov, ki izhajajo iz jezikovnega stikanja;
- osrednja Slovenija – zamejstvo: prav v zvezi s čistostjo in lepoto jezika se pojavlja še tretje pogosto prisotno ideološko jedro, namreč ločnica med osrednjo Slovenijo in zamejstvom, pri čemer je zamejstvo prostor, kjer se vsaj skušata »ohraniti« čistost in lepota (slovenskega) jezika, in to kljub »kvarnemu« in »nasilnemu« vplivu italijanščine, zaradi katerega je morebitno odstopanje razumljivo in »odpušljivo«; popolnoma nesprejemljivo pa je »kvarjenje« in »pačenje« jezika

- v osrednji Sloveniji, kjer zaradi »nezavednih mladih« prihaja do vse pogostejše rabe »angleških kalkov«;
- ogroženost, smrt jezika: pomanjkanje »narodne zavesti« in »jezikovnega čuta«, ki sta med sabo tesno povezana, omogoča »vdor tujk« in s tem ogroža jezik;
  - norma, pravilo: jezik »je res lep le, če ga uporabljamo pravilno«.

Odnosi, vloge in status

Diskurzivne prakse ne oblikujejo samo nekih epistemoloških tematskih sklopov oz. ideoloških jeder, ampak tudi odnose med aktanti in akterji naracije (Greimas 1970, 1983). V ideološko pogojenem diskurzu se pojavljajo predvsem elementi, ki izpostavljajo odnose avtoritete in dominacije na eni strani ter zapostavljanja in izključevanja na drugi. Predpostavka, da nekdo nekaj *itak* zna (ve), oblikuje avtoriteto in njeno nasprotje (Dijk 2006).

Na podlagi tega bi lahko sklepali, da se v omenjenih besedilih kot dominantna avtoriteta pojavljajo jezikoslovci – predvsem mogoče tisti, ki bi jih lahko imeli za akademske puriste in normativiste. Analiza gradiva pa je pokazala na zanimivo dialektiko: zaradi prej omenjenih ideoloških jeder se ta razmerja vzpostavljajo nekoliko drugače, kot bi sicer pričakovali.

Vlogo aktanta avtoritete imajo prej starejši (tudi neimenovani) jezikoslovci in njihova dela¹² kot pa jezikoslovci, ki so delovali 1991–2016 (vključno s Toporišičem), in viri, ki so takrat nastali. Več prostora je odmerjenega normativnim virom oz. virom, ki jih pisci doživljajo kot normativne. Najmanj pogosto se navajajo sodobni e-viri, predvsem tisti, ki so načelno deskriptivni in ne normativni. Pozitivno konotacijo imajo predvsem avtorji, ki obravnavajo lokalno specifiko, zlasti če je to povezano s preteklostjo oz. s tradicionalnimi epistemologijami in metodologijami znotraj purističnega okvira in če je mogoče sklepati, da prispeva k »ohranjanju jezika«.

Skratka: antagonist, ki izpodbija avtoriteto osrednjeslovenskega normativista starejše generacije, ki v obravnavanem časovnem obdobju že ni bila več aktivna, je lokalni ali drug jezikoslovec, ki s čim bolj tradicionalno metodologijo ali ne glede nanjo izpostavlja »lepoto, čistost in bogastvo« lokalnih idiomov, predvsem v ruralnih okoljih in pri čim starejših govorcih.

Sklep

Slovenski tiskani mediji, ki izhajajo v Italiji, so v časovnem razdobju 2001–2016 o temah jezika, jezikoslovja in jezikoslovcev oblikovali enovit, čeprav notranje ambivalenten diskurz, s katerim so vzpostavili in izpostavili odnose védenja (znanja) in nevedenja (neznanja), avtoritete, norme in kazni ter hkrati tematizirali pojme upora, nepokorščine in neke oblike jezikovnega lokalpatriotizma. Raziskave procesov oblikovanja javnega mnenja skozi diskurzivne prakse, posledična ideološka jedra in

¹² Na primer avtorji SP 1950 in 1962; neimenovani so sicer vedno tudi avtorji SP 2001 in SSKJ. Med avtorji slovarjev se imensko navajata le Maks Pleteršnik in Sergij Šlenc.

aktantske vloge so lahko izhodišče za snovanje jezikovne politike, didaktike in strategije ozaveščanja nestrokovne javnosti.

Literatura

- AIKHENVALD, Alexandra, 2002: Language obsolescence: Progress or decay? The emergence of new grammatical categories in language death. David Bradley, Maya Bradley (ur.): *Language Maintenance for endangered languages: an active approach*. London: Curzon Press.
- BONFIGLIO, Thomas Paul, 2010: *Mother Tongues and Nations: The Invention of the Native Speaker*. Berlin: De Gruyter.
- BREZIGAR, Sara, 2002: Il marketing delle lingue minoritarie in un contesto di elevata tutela giuridica. William Cislino, Federica Mecchia, Barbara Pianca (ur.): *Lingue minoritarie e identità locali come risorse economiche e fattori di sviluppo: atti del convegno internazionale, Udine, 8–9 novembre 2002*. Udine: Forum. 76–82.
- CARLI, Augusto, SUSSI, Emidio, KAUČIČ BAŠA, Majda, 2002: History and Stories. Identity Construction on the Italian-Slovenian Border. Urlike Hanna Meinhof (ur.): *Borders in Europe. Border Region Studies*. Aldershot: Ashgate. 33–51.
- van DIJK, Teun Adrianus, 2006: Ideology and discourse analysis. *Journal of Political Ideologies* 11/2. 115–140. <http://discourses.org>
- FAIRCLOUGH, Norman, 2010: *Critical Discourse Analysis*. New York: Routledge.
- GREIMAS, Algirdas, 1970: *Du sense. Essais sémiotiques*. Paris: Seuil.
- GREIMAS, Algirdas, 1983: *Du sense II. Essais sémiotiques*. Paris: Seuil.
- GRGIČ, Matejka, 2016: *Jezik: sistem, sredstvo in simbol. Identiteta in ideologija med Slovenci v Italiji*. Trst: Slovenski raziskovalni inštitut Slori.
- KAUČIČ BAŠA, Majda, 1997: Where do Slovenes speak Slovene and to whom? Minority language choice in transnational settings. *International Journal of Sociology of Language* 124. 51–73.
- KRESS, Gunther, HODGE, Robert, 1979: *Language and Ideology*. London: Routledge.
- MEZGEC, Maja, 2012: *Funkcionalna pismenost v manjšinskem jeziku. Primer slovenske manjšine v Italiji*. Koper, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales.
- Novi glas*. Gorica, Trst: Zadruga Goriška Mohorjeva. www.noviglas.eu
- Novi Matajur*. Čedad: Založništvo tržaškega tiska. <http://novimatajur.it>
- PERTOT, Susanna, KOSIC, Marianna, 2014: *Jeziki in identitete v precepu: mišljenje, govor in predstave o identiteti pri treh generacijah maturantov šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji*. Trst: Slovenski raziskovalni inštitut Slori.
- Primorski dnevnik*. Trst: Založništvo tržaškega tiska. www.primorski.eu
- VIDAU, Zaira, 2015: *Upravljanje jezikovne različnosti v javni upravi. Primer slovenske, furlanske in nemške skupnosti v deželi Furlaniji Juljski krajini*. Koper: Univerzitetna založba Annales.